

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 25 жовтня 2024 р.

**Харків
2024**

УДК 316.05

Л 93

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 8 від 25.10.2024 р.)

Головні редактори:

Панченко С. В., доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П., доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашинік В. О., д-р філос. наук, професор

Вельш Вольфганг, габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О., канд. техн. наук, доцент

Коростельов Є. М., канд. техн. наук, доцент

Лях В. В., д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В., д-р філос. наук, професор

Панченко В. В., канд. техн. наук, доцент

Соломніков І. В., канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В., канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XII Міжнар. наук.- практ. конф. 25 жовтня 2024 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. — Харків: УкрДУЗТ, 2024. — 217 с.

УДК 316.05

*КАМЕНЕВА Н. М., канд. екон. наук, доцент,
КАЛАБУХІН Ю. Є., д-р техн. наук, професор,
ЗОРІНА О. І., д-р екон. наук, професор,
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПРАВОВІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Інформаційно-комунікаційні технології присутні практично в кожній сфері сучасного суспільства. Формуються нова цифрова (кібернетична) цивілізація, цифрове суспільство, з'являються нові цифрові інститути – електронний уряд, електронне правосуддя, електронна освіта тощо. Усі нововведення потребують якісної правової та етичної основи.

Широке використання інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах державного та суспільного життя може мати позитивні і негативні наслідки. З одного боку, цифрові технології призводять до розвитку суспільства, держави, права, а з іншого – до негативних проявів, таких як дестабілізація розвитку держави і деморалізація суспільства. Інформація та комп'ютерні системи, що її передають, стали не тільки потужним виробничим фактором, а й методом і засобом соціального регулювання.

Сучасна ситуація, пов'язана з певним етапом науково-технічного розвитку, оголює проблему соціальної взаємодії природного (людського) і штучного інтелекту, його правової регламентації. Негативні прояви, пов'язані з активним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, запобігають необхідності «підстроювання» правового поля під сучасну реальність, його розвитку для забезпечення відповідності між розвитком нового економічного укладу цифрового суспільства та соціальними відносинами в цілому та правовими зокрема.

Основи правової системи, що враховують існування штучного інтелекту, потрібно починати будувати з визначення парадигми взаємодії вибудовування правових і морально-етичних основ взаємодії між штучним і природним інтелектами і лише після цього створювати оновлену нормативно-правову базу. Формулювання принципів правового та етичного регулювання двох інтелектів є сьогодні першочерговим завданням. Можна виділити такі принципи:

1) неприпустимості заподіяння шкоди людині. Принцип було сформульовано ще А. Азимовим у книзі «Я, робот» [1]. Закони як аналог моральних цінностей мають бути закладені у програму штучного інтелекту;

2) пошани людської гідності та конфіденційності. Від застосування штучного інтелекту може постраждати гідність людини через використання «підробок» для дискредитації громадян;

3) презумпції невинності людини при вирішенні штучним інтелектом, кіберфізичною системою, нейронною системою питань, пов'язаних із правомірною поведінкою людини;

4) розкриття інформації про розроблення, виробництво та використання роботів і штучного інтелекту. Особливо важливим є цей принцип захисту прав і свобод фізичних осіб у разі ухвалення рішення штучним інтелектом на основі нейронних мереж, кіберфізичних систем або використання ними персональних даних;

5) автономності волі. Він має стосуватися не лише громадян, які мають гарантоване право ухвалювати рішення про умови взаємодії зі штучним інтелектом, а і розробників штучного інтелекту і його власників;

6) поінформованої згоди, чи презумпції незгоди. Тісно пов'язаний із попереднім принципом, охоплює всі можливі переваги та наслідки взаємодії зі штучним інтелектом, починаючи від медицини, освіти і закінчуючи сферою розваги;

7) справедливості. Він пов'язаний із поняттями «благо людини», «благо соціуму». Цей принцип передбачає справедливий розподіл переваг, пов'язаних із використанням штучного інтелекту, робототехніки та доступністю роботів. Правове регулювання слід оцінювати з погляду на те, чи сприяють вони демократичному розвитку і справедливому розподілу благ, чи концентрують владу та вигоди в певних колах.

Сукупність етичних принципів слід просувати як системне та взаємопов'язане явище, у якому один принцип етики врівноважує інший. Перелік етичних принципів має бути включений до алгоритмів, інструкцій; правил – до бази системи штучного інтелекту або робота, якими ця система могла б керуватися з ухваленням рішень.

Список використаних джерел

1. Я, робот. Науково-фантастичні оповідання. Київ: Веселка, 1987. 270 с.
2. Кіндзерський Ю. В. Кібербезпека та становлення цифрової економіки: проблеми взаємозв'язку. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2020. № 3 (71). С. 18-26.
3. Monte Louis A. Del The artificial intelligence revolution: will artificial intelligence serve US or replace US? Louis A. Del Monte, 1 edition, 2014. 210 p.

Наукове видання

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО,
КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

25 жовтня 2024 р.

Відповідальність за редагування та достовірність інформації несуть автори робіт.

Відповідальний за випуск Толстов І. В.

Підписано до друку 25.10.2024 р.
Умовн. друк. арк. 13,5. Тираж . Замовлення № .

Художнє оформлення Л.І. Мачулін

Свідоцтво про держреєстрацію: сер. ХК №125 від 24.11.2004

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейсбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.